

Počátky moderní sociální politiky

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**

**OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ**

Mgr. Lubomír Nenička, Ph.D.
Katedra ekonomie a veřejné správy

Cíle přednášky

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- *Představení příčin a výsledků sociálních reforem v Německu na konci 19. století*
  - *Charakteristika sociálních pojištění jako nového typu sociální politiky*
  - *Přiblížení sociálních reforem v dalších evropských zemích*
-

Německo v 19. století

- Německé císařství bylo vyhlášeno v roce 1871
- Hlavním iniciátorem německého sjednocení bylo Prusko
- Zásadní roli přitom sehrál kancléř Otto von Bismarck

Politické předpoklady sociální reformy

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Předpokladem pro přijetí reformy byla nutnost získat podporu v parlamentu

Jednání o reformách poznamenaly odlišné představy liberálů a konzervativců i nástup socialistického hnutí

Konečnou podobu reforem ovlivnila neexistence pevné vládní většiny v Říšském sněmu v 1. polovině 80. let

---

Sociální demokracie

- Ideový proud a politické hnutí hájící zájmy „dělnické třídy“
- První sociálně demokratická strana byla založena v Německu na konci 60. let 19. století

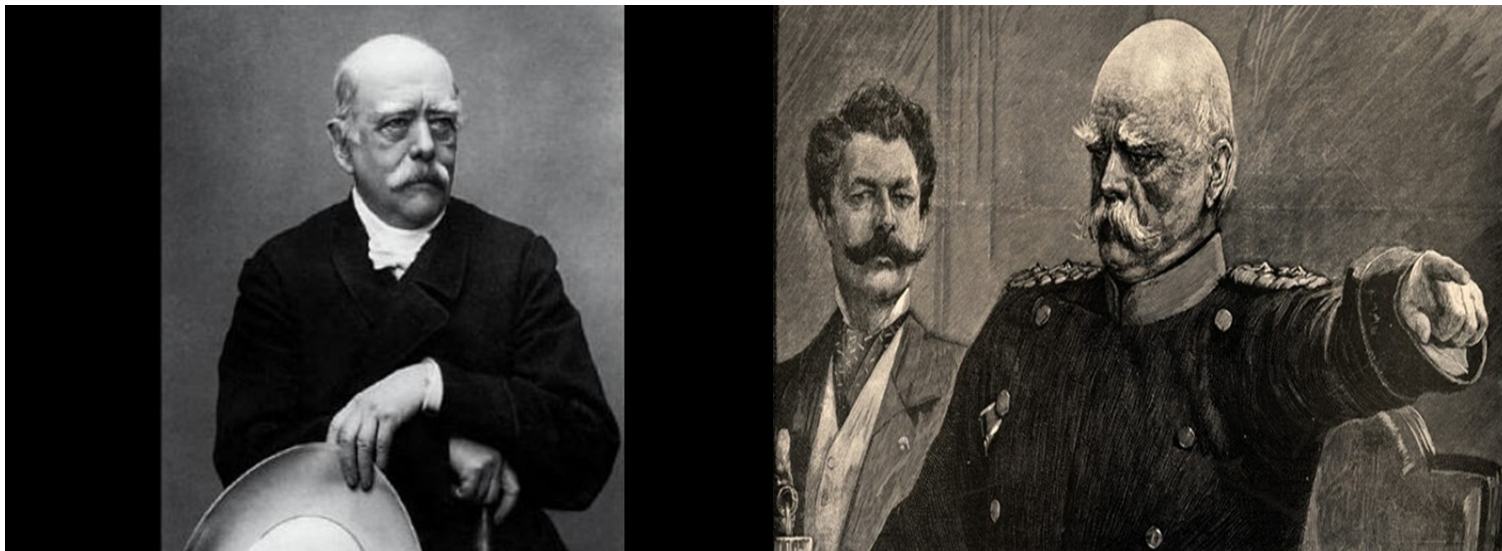

„Cukr a bič“ – Bismarckova sociální politika

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Motivace k zavedení reforem

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- Dopady hospodářská krize z roku 1873
  - Nefunkčnost dosavadní chudinské péče, kterou zajišťovaly obce
  - Snaha potlačit rostoucí vliv socialistického hnutí
  - Snaha posílit vlastní mocenské postavení v německém parlamentu
-

Nemocenské pojištění (1883)

- Navazovalo na starší praxi (nemocenské pokladny)
  - Na pojištění se podíleli zaměstnanci (z 2/3)
i zaměstnavatelé (z 1/3)
  - Zajišťovaly je podpůrné pokladny – zřizované na principu samosprávy
-

Úrazové pojištění (1884)

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- Reagovalo na vyšší úrazovost jako důsledek zavádění strojové výroby
  - Bylo řízeno a financováno rezortními svazy, organizovanými na základě samosprávného principu podle odvětví
  - Dominantní vliv zde měli zaměstnavatelé
-

Starobní a invalidní pojištění (1889)

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- Zaváděl rentu práce neschopným a osobám starším 70 let
  - Byla zavedena forma povinného pojištění subvencované vládou
  - Výše penzí byla odvozována od předchozích příjmů
-

Sociální opatření v Habsburské monarchii

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- První normy na ochranu dětské práce přijaty ke konci 18. století
  - Další omezení dětské práce přišlo ve 40. letech 19. století (zákaz práce v továrnách dětem pod 12 let, max. 10 hodin denně)
  - Nové změny přineslo přijetí Živnostenského řádu (1859)
-

Chudinská péče v Čechách

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- Zákon o chudinské péči byl přijat jen v Čechách (1868)
  - Podle něj měl být chudý zajištěn obcí, kde měl domovskou příslušnost
  - Poskytování péče komplikovala rostoucí mobilita obyvatelstva
-

Reformy v Rakousku-Uhersku

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Reformy zde prováděla konzervativní vláda Eduarda Taafeho (1879-1893)

Jeho kabinet rozhodl mj. také o rozšíření volebního práva

Zavedení pojištění v západní části monarchie

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- Byla doplněna pravidla hornického pojištění
  - Bylo zavedeno povinné úrazové a nemocenské pojištění (1888)
  - Nová opatření navazovala na starší praxi (dřívější podpůrné pokladny různého typu)
-

Situace v jiných evropských zemích – Velká Británie

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVÍNĚ

System sociálního pojištění zde byl zaváděn na začátku 20. století

1908 – zřízení zprostředkovatelen práce

1908 – zákon o starobních důchodech

1911 – národní pojištění (pojištění proti nezaměstnanosti a zdravotní pojištění)

- Mezníkem ve vývoji moderní sociální politiky se stala sociální reforma zavedená v Německu v 80. letech 19. století, jejímž cílem byly změna systému dosavadní chudinské péče a snaha o oslabení vlivu sociální demokracie.
  -
  - Iniciátorem této reformy byl kancléř **Otto von Bismarck** a její podstatou výsledkem bylo **zavedení sociálního pojištění** (nemocenského, úrazového, starobního a invalidního).
  - Po vzoru Německa bylo sociální pojištění zaváděno na přelomu 19. a 20. století i v dalších evropských zemích.
-